Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: smikbr.ru/zaman

ЗАМАН

Орта кюн, абустолну арт айы (декабрь), 7, 2023 жыл

№ 146 (21347)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ — ВРЕМЯ — ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Тюбешиу

Жерлешлерибизге ийнаныулугъун билдиргенди

Геуюрге кюн «Машук» билим бериу арада Президентибиз Владимир Путин «Биринчилени къымылдау» деген Битеуроссей жамауат-къырал сабий эм жаш тёлю биригиуню Наблюдательный советини кезиулю жыйылыуун бардырганды, деп билдиреди кесини телеграм-канальнда КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков**.

Тюбешиуню модераторы организацияны правленини председатели **Григорий Гуров** эди. Президент бла жыйылыугъа школчула, аланы ата-аналары эм педагогла къатышхандыла. Аланы араларында Терекни 2-чи номерли школуну 11-чи классыны окъуучусу Эллина Жиляева да барды.

Эллина быйтыр къымылдауну Москвада бардырылгъан I Съездине къатышханладанды. Дагъыда ол «Илму» деген сабий редакцияны да келечиси эди.

- Ёхтемленеме бизни региондан тюбешиуге быллай хунерли жаш адамла къатышханларына. Мындан ары да жетишимлиге эм алчыла болурларына ийнанама, - деп чертгенди КъМР-ни Башчысы.

Себеплик

Гуманитар болушлукъ ашыряллыкъды

Регионну Башчысы **Казбек Коковну** буйругъу бла энчи аскер операция бардырылгъан регионлада къуллукъ этген аскерчилеге Жангы жылгъа кезиулю гуманитар болушлукъ этилликди. Биринчиден, керек болгъан затладан бла аш-азыкъдан сора да, дарманлары бла 1500 аптечка, рюкзакла, жукъларча машкола да боллукъдула. Дагъыда аскерчиледен келген тилеклеге кёре алынгган тепловизорла бла квадрокоптерле, бронежилетле, шлемле эм сакъларгъа кёзлюкле да бардыла.

Тюнене Казбек Коков правительствону келечилери, район администрацияланы башчылары бла аскерчилеге бла аланы юйюрлерине не жаны бла да болушлукъ тапдырыугъа энчи эс бёлюрге чакъырганды. Бюгюнлюкде республиканы толтуруучу властьлары эм жер -жерли самоуправленияланы башчылары бла «Ата журтну къоруулаучула» деген къырал фондну бёлюмюню араларында къаты байламлыкъла тохташдырыу баш магъананы тутады, деп билдиреди КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Аскерчилени излемлерине энчи эс бурулады

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** «Ата журтну къоруулаучула» къырал фондну Къабарты-Малкъар Республикада бёлюмюню таматасы **Муаед Дадов** бла тюбешгенди. Сёз фондну иши къалай къуралгъаныны эм анга не жаны бла да себеплик этиуню, энчи аскер операциягъа къатышханлагъа бла ветеранланлагъа санатор-курорт багъыуну юсюнден баргъанды, деп билдиреди КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Эсигизге салайыкъ, «Ата журтну къоруулаучула» деген къырал фондну бёлюмю Къабарты-Малкъарда быйыл июньдан бери ишлейди. Аны бла байламлыкъны жержерли муниципал район администрацияла да тутадыла. Ала СВО-гъа къатышхан гражданланы жарсыулары бла байламлы соруулагъа къарайдыла.

Бу бёлюмде аскерчилени эм аланы юйюрлерини юристледен хакъсыз болушлукъ табар онглары бардыла. Андан сора да, медицина жаны бла алагъа онг тапдырылады.

Бёлюм ишлеп башлагъанлы, ары келгенди. Ала социал, саулукъ сакълау, психология, административ болушлукъ излейдие. Хар бирини да тилегине энчи эс бёлюнеди.

КъМР-ни Парламентини 30-жыллыгъына

«Политика ышаннгылылыкъны мурдору келишиулюкню, тынчлыкъны сакъладады»

Илму жыйылыуну Парламентни спикери **Татьяна Егорова** бардырганды. Аны ишине федерал инспектор **Дмитрий Васильченко**, премьер-министрни биринчи орунбасары **Сергей Говоров**, Жамауат палатаны башчысы **Хазраталий Бердов**, Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный **Зумакъулланы Борис**, Парламентде Жамауат советни таматасы **Бечелланы Илиас** эм башхала къатышхандыла.

Тюбешиуню ача, Татьяна Егорова законла чыгъарыучу органны юбилейин белгилеуню чеклеринде парламентаризмни жерине, аны айныууна илму жаны бла багъа берирге онг чыкъгъанын айтханды.

– Тарых жаны бла алып къарагъанда, отуз жыл кёп тюйюлдю, болсада къыралыбызгъа, туугъан журтубузгъа кыйын заманда, алгъын тёлюлени законла жарашдырыу сынауларына таныпп, бу кезиуде республиканы правону мурдору къуралгъанды. Парламентни биринчи чакъырылыуу РФ-ни Конституциясы кючюне кирген кюнде - 1993 жылда 12 декабрьде ишлеп башлагъанды. Ол а къыралны политика мурдору алышынгган кезиу эди,- дегенди спикер.

КъМР-ни Парламентини 30-жыллыгъын белгилеуню чеклеринде Къабарты-Малкъар къырал университетде «Парламентаризмни тарых сынауу эмда шёндюгю магъанасы» темагъа илму-практика конференция бардырылгъанды. Власть органланы келечилери, алимле, жамауат эм дин организацияланы къуллукъчулары, депутатла эмда студентле республиканда законла чыгъарыучу органны тарыхын сюзгенди, халкъны социал изленлерин жалчытыу жаны бла праволу базаны болумун тинтгенди.

Татьяна Борисовна Парламентни политика къымылдауланы кезиюнде жамауатда келишиулюкню, тынчлыкъны сакълауда жерини юсюнден да айтханды. «Депутатла бизге сынау бла бирге дерс, билим да бергендиле. Аладан баш магъаналысы политика келишиулюк керек болгъанындады. Ушакъ бардырыргъа, оноуну келишип чыгъарыргъа керек болгъанына юйретгендиле ол тёлюню депутатлары. Ол а бюгюн да керекди. Ол тёре политика ышаннгылылыкъны мурдору болгъанды. Бюгюнлюкде уа биз республикада хайырлы парламентаризм, халкъ башчылыкъ этиуню системасы, экономиканы айныуун жалчытырыкъ тийишли праволу база къуралгъанды, деп шарт айталлыкъбыз»,-дегенди Татьяна Егорова.

Сергей Говоров, жыйылгъанланы Правительствону атындан алгъышлай, парламентаризмни тарыхы эм айныуу Къабарты-Малкъарны кёп миллетли халкъыны жашауу бла къаты байламлы

– Озгъан онжыллыкълада депутат школдан кёп хурметли, билимли адамлары бла ётгендиле. Биз депутатланы битеу тёлюлерине да КъМР-ни къыраллыгъын кючлеуде салгъан къыйынлары ючюн жюрегибизден ыразылыкъны айтабыз, - дегенди.

Сергей Говоров, озгъан ёмюрню 90-чы жылларында, жамауат эм политика жашауда терен тюрлениуле бардырылгъан кезиуде, власть органланы системасы алышынгганын, ол законла чыгъарыучу, аланы толтуруучу эм сюд органлагъа юлешиннгенин белгилегенди. «Ол жыллада законла чыгъарыучу баш органны депутатлары профессионал билимлерин, политика эм праволу юмлулукъларын кёргюзтгендиле. Озгъан отуз жылны ичинде КъМР-ни Парламенти регионну социал-экономикасын тийишли законла бла жалчытыуда уллу ишни тамамлагъанды. Реформала бардырылгъан кыйын жыллада Парламентни республикада миллетле эм динле аралы келишиулюкню, халкъны бирлигин сакълауда магъанасына тийишли багъа берирге керекди. Депутатланы юмлулукъларыны хайырындан ол къыйын заманны къоранчсыз ётгенбиз, КъМР айныуну жолуна тургъанды эмда келир заманнга ышаннгылы къарайды»,-дегенди Сергей Говоров.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Алгъышлау

«Сиз бардыргъан огъурлу иш уллу сый-намысха тийишлиди»

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** доброволецлени бла волонтёрланы алгъышлагъанды. Доброволецни (волонтёрну) кюню 5 декабрьде белгиленеди.

«Хурметли шуёхла! Сизни Доброволецни (волонтёрну) кюню бла алгъышлайма! Бу байрам ёз республикаларына эмда битеу къыралгъа керти ишлери бла хайыр келтиррге итинген, башхалагъа къайгыра билген эмда огъурлу жюрекли инсанланы бирикдиреди. Къабарты-Малкъарда доброволец къымылдау жылдан-жылгъа кенгере барады.

Аны тизгинлеринде башха-башха жыл сандагъы, башха-башха жерледе ишлеген адамла жыйышыпдыла, алай ала кеслерини огъурлу оюмлары эмда ишлери, болушлукъ изленгенлеге кыйын сагъатда билеклик этерге, эс бурургъа итинненлери бла биригиндиле. Волонтёрларыбыз магъаналы социал, маданият, патриот, экология, спорт проектлени эм акцияланы бардырыугъа тири къошуладыла. Эмда, сёзсюз, сизни энчи аскер операциягъа къатышханлагъа бла аланы юйюрлерине себеплик этиу жаны бла бюгюнлюкде бардыргъан уллу ишигиз сый-намысха тийишлиди.

Жашау тирилигигиз, кесигизни аямаъанлай кюрешгенигиз, къайгыруугъуз эмда жандауурлугъугъуз ючюн жюрек ыразылыгъыбыз билдиррге излейме. Биз, алгъын заманладаса, волонтёр къымылдауну айныууна билеклик этгенлей турлукъбуз эмда битеу огъурлу башламчылыкъларыгызгъа болушургъа хазырбыз. Сизге саулукъ-эсенлик, жетишимле эм игилик тежейме», - деп айтылады регионну Башчысыны алгъышлауунда.

Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

Ахшы жетишимлери, бийик профессионал усталыкълары эмда кёп жылланы бет жарыкълы урунганлары ючюн Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа

КАРДАНОВ Альберт Бекаловични – Нальчик шахарда «Федерал жол агентствону «Кавказ» федерал автомобиль жолланы управлениясы» федерал казна учреждениясы филиалыны таматасыны орунбасарын

ОЛЕНЦОВ Михаил Николаевични – «Федерал жол агентствону «Кавказ» федерал автомобиль жолланы управлениясы» федерал казна учреждениясы филиалыны таматасыны орунбасарын.

СОХОВ Каплан Арсеновични – Нальчик шахарда «Федерал жол агентствону «Кавказ» федерал автомобиль жолланы управлениясы» федерал казна учреждениясы филиалыны таматасыны орунбасарын.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **К. КОКОВ**

Нальчик шахар, 2023 жыл 4 декабрь, №125-УГ

Саугъаланы къайтарыу

Жигитликлери унутулмагъанды, тарых тюзлюк тохташдырылгъанды

Уллу Ата журт урушда жигитликлери ючюн къырал саугъалагъа тийишли болуп, алай аланы алмай къалгъан батыр аскерчилени жууукъларына майдаллагъа бла орденлеге 42 удостоверение берилгенди. Аладан 21 аскерчи фронтлада жан бергенди, энтта 11-ри уа мамыр жыллада аушхандыла, алай ала къырал саугъагъа тийишли болгъанларын билмей къалгъандыла.

Документлени батыр аскерчилени жууукъларына бериуге аталгъан тарых магъаналы жумуш бу кюнледе Бахсан районну администрациясында бардырылгъанды. Ол Уллу Ата журт урушну тарыхын, аны жигитлерини къадарларын тинтиу бла кюрешген **Ахмед Нахушевни** къыйыны бла къуралгъанды. Тюбешиуге КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны таматасы **Мухамед Кодзоков** да къатышханды.

Мухамед Мартынович, жыйылыуну ача, Къабарты-Малкъарны 40 мингден аслам батыр уланлары бла къызлары фронтлада мамыр жашау ючюн жанларын бергенлерин чертгенди. Бу жыйылыу а алагъа баш урууну, атларын ёмюрлюк этиуню белгиси болгъанын айтханды.

СУРАТДА: Чапаланы Ибрагим жашы Тамирлан бла аппалары Самед асыралгъан Къарындаш къабырда.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыу – 2024

Хурметли жамауат!

Биз кюн сайын республикабызда тамамланнган ишлени газетни битеринде ачыкълайбыз, халкъыбызны тарыхын, маданиятын,къуучуларын, жарсыуларын, ниетлерини бла муратларыны юсюнден дайым материалла басмалайбыз.

Биз миллетибизни айтхылыкъ адамларын унутулуп къалмазлыкъларыны къайгысын кёребиз, алагъа махтау беребиз, жаш тёлюбюз окъуулу, адепли, жетишимли болуруна себеплик этерге, аны огъурлу жумушлагъа кёлендиррге кюрешебиз, ахшы адет-тёрелерибизни, ана тилибизни сакълаугъа энчи эс бёлебиз.

Келигиз «ЗАМАН» газетге жазылыргъа унутмайыкъ.

Ол хар юйюрге жангыз да хайыр, игилик келтирликди.

«Заманны» редколлегиясы.

«Заман» хар юйюрге игилик келтирликди

БИЗНИ ИНДЕКСИБИЗ – П 5893

Эсде тутуу

Азап чекгенлеге хурмет эттгендиле, мемориал да ачхандыла

Геуюрге кюн Огъары Малкъарда 1942 жылда Сатутуда бла Глашланы эллеринде жооулгъанлагъа жораланып мемориал ачылгъанды эмда бушуу митинг ётгенди.

2 бет

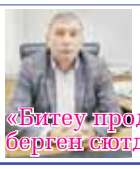

Эл мюлк

«Битеу продукцияны малларыбыз берген сютден жарашдырабыз»

Ново-Ивановское элде «Ленинцы» мюлк къуралгъанлы токъсан жылдан артыкъ болады. Кеси заманында аты битеу регионнга айтылгъан мюлк даражасын къырал тюрленнгенден сора да тас этмегенди, аны бюгюнлюкде да бийикде тутады.

3 бет

Юйретиуле

Жаш тёлюге – хайырлы онгла

Кёп болмай Къабарты-Малкъар къырал университети студентлери эм преподавательери, ол санда ишлерин энди башлагъан предпринимательле «Бир тюрлю иш бла кюрешип башларча проектни магъанасы» деген лекциягъа тынгылагъандыла.

4 бет

«Политика ышаннгылылыкъны мурдору келишиулюкню, тынчлыкъны сакъларгъа»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар къыралуниверситетни ректоруну къуллугъун толтургъан **Юрий Альтудов** да алгъышлагъанды жыйылгъанланы. Ол а Парламентини тарыхы республиканы айныуу, хар юйюрню, инсаныны жашауу бла байламлы болгъанын чертгенди.

– Стратегия магъаналы жумушланы битеу органла, структурала бирге келишип бардырыргъа керекдиле. Парламентде уа республиканы жашауу бла байламлы артыкъда магъаналы сорулла оюзюледиле, биз законла чыгъарыучу орган бла хайырлы байламлыкъла жюрютгенибизни айтырчады, - дегенди ол.

Зумакъулланы Борис Парламентни аягъы юсюне болууда, айныгыуда аны да юлюшю болгъанын айтханды. «КъМАССР-ни Баш советини депутатына сайланнганма, дагъыда законла чыгъарыучу органны къуралыуу бла байламлы илму тинтиуле чыгъаргъанма, ма аны ючюн эркинме алай айтыргъа. Энтта бир магъаналы ишни да белгилячады. КъМР-ни Парламенти Россейде башха субъектлени арасында биринчи болуп, Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченнийни юсюнден законну къабыл кёргенди. Анга законла жарашдырыу эркинликни да бергенди, Парламентни жыйылыуларына дайым да къатышыргъа боллугъун белгилегенди. Хар жылдан да Омбудсмен тамамлагъан ишни эсеплерин Парламентге кёргюзтебиз», - дегенди эмда парламентарийлеге республикада инсанланы эркинликлерин сакълаугъа энчи эс бурганлары ючюн ыразылыгын билдиргенди.

Борис Мустафаевич энчи аскер операциягъа къатышханлагъа себепликни юсюнден да айтханды. Республиканы

оноучулары, граждан обществону институтлары барысы да биригин, СВО-гъа къатышханлагъа бла аланы юйюрлерине болушлукъ этедиле. Жаралы болгъанлагъа энчи эс бурулады, ол санда реабилитация жумушлагъа да. «Жандауурлукъ, чомартлыкъ бизни халкъланы ариу тёреледи. Ол кезиуде уа СВО-гъа къатышхан 19 инсан бла аланы юйюрлерини келечиси келгендиле тилеклери бла. Аланы эркинликлерине бла законлу излемлерине система бузукълукъла этилмегенлери къуандырады», - дегенди эмда Уполномоченнийни бла Парламентни араларында хайырлы байламлыкъла мындан ары да бардырылыкъларына ышаннганын чертгенди.

Алгъышлаладан сора жыйылыугъа къатышханла КъМР-де парламентаризмни айнытыу жаны бла илму тинтиулеге тынгылагъандыла. РФ-ни Илмула академиясыны КъМР-де илму арасыны илму-гуманитар тинтиулени институту башчысы тарых илмуланы доктору, профессор **Касболат Дзамихов** КъМР-де законла чыгъарыучу органны совет къырал тохташхан кезиуден башлап, Уллу Ата журт урушу жылларында бла андан сора кезиуде, озгъан ёмюрню 90-чы жылларында бла къыралны жанры тарыхында магъанасыны эмда шёндюгю политика сынауну юсюнден доклад эттенди.

Ол 1936 жылны Конституциясы къабарты эм таулу халкъланы миллет автономияларын тохташдырыгъанын, бу кезиуде къыралда федеративбайламлыкъланы мурдору салынгнанын, къыраллыкъны белгилери, ол санда байракъ, гимн, герб кийиригелнлерин белгилегенди. Сёз таулу халкъ зор бла кёчюрюлгенде, миллет къыраллыгын тас этгенин, праволу база къуралгъанын айтханды.

Ол санда саулукъларына кёре чекленгген онглары болгъанлагъа къырал себепликни, иш излегенде къыйналгъанлагъа ишчи жерлеге квотала тохташдырыуну, кёп сабийли юйюрлеге, къыйын жашау болумгъа тюшенлеге себеплик жаны бла законланы бла къырал программаланы юлгюге келтиргенди. Адамланы къолайлыкъларын игилендириу, халкъны ырахматлы жашауун жалчтыу жаны бла экономика мадарланы юсюринден да айтханды.

Парламентни Аппаратыны башчысыны орунбасары юридический илмуланы кандидаты **Аслан Хамуков** РФ-ни субъектлеринде законла чыгъарыучу органларны федеративмурдорда къурауну юсюнден тинтиуле бардыргъанды, КъМКъУ-ну Право, экономика эм финансла жаны бла институтуну конституциялы эм административ-право жаны бла кафедрасыны башчысы **Алим Богатырёв** регионлада парламентаризмни конституциялы мурдорда айнытыугъа кёз къарамын билдиргенди.

Жыйылыуда саулукъла 1930 жыллада Къабарты-Малкъарны миллет къырал даражасын ёсдюрюуде парламентаризмни магъанасыны, Парламентни депутатларыны айырыучула бла байламлыкъланы энчиликлерини юслеринден да айтылгъанды.

Илму жыйылыуда окъулгъан докладла жыйымдыкъ этилип чыгъарыллыкъдыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Жигитликлери унутулмагъанды, тарых тюзлюк тохташдырылгъанды

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Ол Ахмед Нахушев тамамлагъан ишни магъаналылыгъын белгилеп, анга ыразылыгъын айтханды. 2015 жылдан бери уа Ахмед эм аны къызы Диана тамамлагъан ишни хайырындан Уллу Ата журт урушну 350-ден аслам жигитини атын тохташдырыргъа, командирлери къабыл кёрюп, алай жигит кеси алчай къалгъан 400-ден аслам тарылгъанланы арасында уа **Шкантыдан Газайланы Къараны** жашы **Магомет** да бар эди. 268-чи мараучу дивизияны 214-чю энчи пулемёт батальонуну пулемётчусу Газайланы Магомет 1943 жылны биринчи юнлеринде Ленинград областъда жан бергенди. Ол къырал саугъагъа тийишли болгъан кюнден 80 жыл озгъандан сора «Ленинградны къоруулагъаны ючюн» майдалгъа документлери аны жашы Буллахха берилгендиле.

къырал саугъаны удостоверениясы аскерчилени жуукъларына берилгенди.

Ахмед Нахушев тинтиу ишни башлагъан кезиуден бери уа аны башламчылыгъы бла саугъаланы бериуге аталгъан 40-дан аслам къуучлы жыйылыу болгъанды. «Батыр аскерчилени жуукъларыны эслеринде бу кюн кёп жыллагъа къалса бек сюеме», - дегенди ол бизни бла ушакъда.

Ол билдиргенича, ол кюн Къызыл Байракъны орденине, Ата журт урушну орденини 1-чи эм 2-чи даражасына, Славы орденни 3-чю даражасына, «Кишилиги ючюн», Ленинградны, Сталинградны, Киевни къоруулау сермешлеге къатышхан жигитлени майдаллары документлери берилгендиле. Аланы батыр аскерчилени сабийлери, туудукълары алгъандыла. Аладан кёплери бу жыйылыугъа бери батыр жуукъларыны къадарларыны юслеринден жукъ да билмегендиле.

– Удостоверениялагъа РФ-ни Президенти Владир Путин къол салгъанды, ол а бу ишни даражалыгъына шагъатлыкъ этеди. Тинтиуле бардырып, сержант **Хасанби Гигиев** юч къырал саугъагъа тийишли болуп, алай ала жигитге берилмей къалгъанын ачыкълагъанбыз. Аланы документлери жуукъларына берилгендиле, ол санда Славы орденни 3-чю даражасы, «За боевые заслуги» эм «Кавказны къоруулагъаны ючюн» майдалла, - дегенди ол бизге.

Къырал саугъала къайтарылгъанланы арасында уа **Шкантыдан Газайланы Къараны** жашы **Магомет** да бар эди. 268-чи мараучу дивизияны 214-чю энчи пулемёт батальонуну пулемётчусу Газайланы Магомет 1943 жылны биринчи юнлеринде Ленинград областъда жан бергенди. Ол къырал саугъагъа тийишли болгъан кюнден 80 жыл озгъандан сора «Ленинградны къоруулагъаны ючюн» майдалгъа документлери аны жашы Буллахха берилгендиле.

Газайланы Магомет Ленинград областъны Всеволожск районуну Дубровка элини тийресинде басдырылыпды. Аны аты туугъан эли Огъары Малкъарда Уллу Ата журт урушну жигитлерини эсгертмесинде жазылыпды.

Лейтенант **Чапаланы Темыккуну** жашы **Самед** а «Кишилиги ючюн» эм «Кавказны къоруулагъаны ючюн» майдалла бла белгиленнген эди. Алагъа кёл салынгган кюнден 80 жыл озгъандан сора саугъалагъа удостоверениялары Самедни туудугъу Ибрагим алгъанды.

Чапаланы Самед Кавказны къоруулагъанды. Ол Краснодар крайны Бараниковский элини тийресинде душманнга къажау сермешде кёргюзтген батырлыгъы ючюн Къызыл Жулдузну ордениле тийишли болгъанды. Алай къызыу атышыуну кезиуюнде ол, ауур жаралы болуп, госпитальда ауушханды.

1943 жылда 3 майда 19-чу энчи мараучу бригаданы 3-чю энчи мараучу батальонуну танклагъа къажау саугъланы ротасыны командирини политика жаны бла орунбасары Чапаланы Самед 9-чу армияны къайтарылмазлыкъ къоранчланы тизмесине киийирилгенди. Ол жараладан 1943 жылда 1 апрельде ауушханды эмда Краснодар крайда Красноармейский районуну Старонижестеблиевская элинде къарындаш къабырда басдырылыпды. 19-чу мараучу бригаданы командирини онооу бла Чапаланы Самед «Кишилиги ючюн» майдалгъа тийишли кёрюлгенди, ауушандан сора. Ма бу саугъа берилгенди аны туудугъу Ибрагимге.

– Ахмед Нахушев эмда Уллу Ата журт урушну ветеранларыны Нальчикде советини башчысы Абдуллаланы Мустафа болушхандыла тюзлюкню тохташдырыргъа. Манга белгили болгъаныча, апрам ол сермешде ауур жарала алып, госпитальда он кюнню жатханды. Мен кесим да аскерчиме, ол сынагъан къыйынлыкъны иги ангылайма. Алгъаракълада уа ол асыралгъан къарындаш къабырда да болгъанма. Анда эчиле бла сёлешгенимде, аппамы эсде тутханларына бек къууанганма, - дегенди бизни бла ушакъда Ибрагим.

Аны айтханына кёре, шёндюгю тёлю Уллу Ата журт урушну тарыхын, аны батыр аскерчилерин билирге, хурмет этерге керекдиле.

– Аппаларыбызны жигитликлерин унутургъа жарамайды. Къазауат уллу къыйынлыкъды, адамлагъа бушуу келтиреди. Ол китапдача, кинодача тюйюлдю. Уруш жашауну, къыралны айныуун кёп жыллагъа артха атады. Аны себепли озгъан тарыхыбыздан тюз оюмла этерге, дерс алыргъа, аны ёсюп келген тёлюлеге юйретирге керекди. Ма аны ючюн магъаналыдыла быллай жумушла. Тарыхны эсинде тутмагъанны келир кюню жокъду. Аппаларыбыз биз бюгюн жалынчакъсызлыкъда, мамырлыкъда жашар ючюн жанларын бергендиле, аны унутургъа эркин тюйюлбюз, - дейди Ибрагим.

Удостоверениялы къолуна алгъанында уа Ибрагим аллай жигит адамны туудугъу болгъанына ёхтемликни сезгенин айтады. «Атам Орусбий кёп жыллаты кюрешген эди атасыны къадарын тохташдырыргъа, алай ол эртте ауушханды (жаннетли болсун), бу жарыкъ кюнню кёргенди. Мен а ол бардырган ишни ахырына жетдиралгъаныма бек къууанама», - деп чертгенди Ибрагим.

ТОКЪЛАНЫ Фатима.

Эсде тутуу

Азап чекгенлеге хурмет этгендиле, мемориал да ачхандыла

Митингни Мухамед Кодзоков ачханды. Ол бу кюнню тюзлюкню тохташдырыу жаны бла магъаналылыгъын белгилеп, мемориал битеу мында азап чекгенлеге хурмет этиуню бла аланы унутмауну белгиси болгъанын чертгенди.

- Бу ажымлы тарых бет халкъны эсинде турады, ол унутулмайды. Эсгертме ёмюрлюкдю эмда келлик тёлюлени быллай болумланы къайтарылмазларына себеплик этиуге чакъырады. Мамырлыкъ болгъанлай турсун бу ауузда, республикада да, къыралыбызда да, - дегенди Мухамед Мартынович.

Ызы бла Черек районну жер-жерли администрациясыны таматасы Къулбайланы Алан сёлешгенди:

- Сексен жыл мындан алда, ачыуу иш болгъан эди. Ол унутулмасын деп, былайда орнатылгъан къара мермер ташлагъа ёлген жерлешлерибизни атлары жазылгъандыла. Ызакъ элледен, жерледен бу тийрепелеге келгенле да кёрсюнле къужур оноону хатасындан этилгенни. Аллай огъурсузлукъну бир заманда бир миллет да сынамасын, - дегенди ол.

Андан сора элден Мисирланы Адрахман айтханды сёзюн:

- Манга он жыл бола эди ол заманда. Кёзюм бла кёргенме болгъан ишни. Тёгеркни кюйдюрюп кеттенлеринден сора, артда ёлгенлени басдырып айланнганларын бюгюн да унутмайма. Уллудан, гитчеден да ол кюн къуру бизни тукъумдан къыркъ тёрт адам жоюлгъанды. Аллах мындан арысында аллай къыйынлыкъладан сакласын.

Ызы бла элде Абайланы Мисост атлы экинчи номерли школну директору Жангоразланы Борис билдиргенди оюмун:

- Бу къужур иш болгъанлы сексен жылдан атлагъан эсе да, ачыуу бюгюн да кетмейди, бир заманда кетген да эстерик тюйюлдю. Бюгюн бери келген жаш тёлю мында айтылгъан сёзлени эслеринде тутсунла, – дегенди Борис Абдуллаевич.

Андан сора Черек районну администрациясыны башчысыны болушлукъчусу Байсыланы Харункга берилгенди сёз:

– Мен, – деп башлагъанды Харун, – бу ишни хапарын эшите тургъанма. Алай 1989 жылда аны бютюн толусунлай билгенме. Атам анда беш адамын асырагъанды. Ол кюн ёлгенлени тизмесине къарай кетсенг, къырылгъан эр кишилени араларында 18 жылдан 50 жылгъа дери жангыз эки адам барды. Аладан да бири уруштан жаралы болуп келип тура эди, къалгъанлары тиширыула, къартла, сабийле. Бу иш бир заманда унутулургъа керек тюйюлдю. Сау болсунла къурулушчула да эсгертме комплекси терк битдиргенлери ючюн.

Бушуулу жыйылыуда башында сагъынылгъанладан сора да, Малкъар халкъны старейшиналарыны таматасы Сабанчыланы Исмайыл да сёлешгенди. Поэт Табакъсойланы Мухтар а ол ишни бардырган аскерчилени атлары Нальчикни орамларындан бирлеринде атаылгъанды, ала кетерилселе иги эди, дегенди. «Андан сора да, кёчгюнчюкню кезиюнде да къаллай бир адам ёлгенди. Мамайладан эки юйюр тюшген эдиле бир жерге, бир жылны ичинде аладан он адамлары кеттен эдиле дуниядан. Аллай къыйынлыкны бир миллет да кёрмесин», - дегенди Мухтар.

Ахырында Огъары Малкъарны администрациясыны таматасы Чаналаны Муса сёлешип, келгенлеге ыспас этгенди. Бу ишни бардырган къурулушчулагъа ыразылыгъын билдирип, махтау къагъытла бергенди.

Андан сора ары келгенлени къаууму Сауту элге ётюп, межгитде намаз къыылгъандыла. Быллай эсгерму жумушла 2007 жылдан бери бардырыладыла, ала тёрете айланнгандыла дерге боллукъду. Бушуулу кюнлени унутмай, аланы эсде тута билген айныгъан, эси болгъан жамауатны ышаныды. Ол узакъ, алай жуукъ 1942 жылда Сауту бла Глашланы эллеринде аслам адам жоюлгъанды. Мемориалны ташында жазылгъаннга кёре ала 700-ден артыкъ болгъандыла, аладан жаланда 428 адамны атлары тохташдырылгъандыла.

Геуюрге кюн Огъары Малкъарда 1942 жылда Сауту бла Глашланы эллеринде жоюлгъанлагъа жораланыпт мемориал ачылгъанды эмда бушуу митинг ётгенди.

Жыйылыугъа КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны таматасы Мухамед Кодзоков, КъМР-ни миллетлеэмда жамауат проектле жаны бла министри Анзор Курашинов, КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны ич политика эмда жер-жерли самоуправление соруула жаны бла управлениясыны таматасы Аслан Хасанов, жер-жерли администрацияланы таматалары эмда жамауат къатышхандыла.

Жангоразланы Борис.

Мисирланы Адрахман.

Мемориалны къурулушу эм ачылыуу КъМР-ни Башчысы Казбек Валерьевич Коковну себеплиги бла къуралгъанын энчи белгилерчады. Анга ол жаны бла тилеклерин Сауту элни адамлары билдирген эдиле, андан сора Башчы мемориалны къурауну юсюнден оноу этгенди.

Кёрти да бу жумушну жашауда бардырылгъаны халкъны жанындан уллу ыспаса-сыйгъа тийишли болгъанды. Адамла Казбек Коковха энчи ыразылыкъларын билдиririге изленгендиле, ол санда Огъары Малкъар элде жашагъан абадан, жаш тёлю да.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.
Суратланы **КЪАДЫРЛАНЫ Зульфия** алгъанды.

Экономика

Сурам ёсгенди

Быйыл биринчи октябрьге белгиленнгнича, Къабарты-Малкъарда розница ёнкюч бохчаны ёлчеми 88,5 миллиард сомгъа жетгенди. Аны бла бирге хайырланыучу ёнкюч – 48,3, ипотека – 40,3 миллиард сомгъа жетгенди. Эки къауумда да 22,6 эм 35,4 процент ёсюм эсленеди.

Ёнкюч алгъанланы санына дайым къошула барады. Ол санда былтыр бла тенглешдиргенде, быйыл тогуз айгъа республиканы инсанлары хайырланыучу кредитден – 1,7 эм ипотекадан да 2 керегге кёп алгъандыла. Саулай алып айтханда, быйыл розница ёнкючлени бохчасы 51,3 миллиард сомдан атлагъанды.

- Розница ёнкючге сурам ёсе баргъаны бу жаны бла къыйматлы программала ишлегенлерин ачыкълайды. Аны бла бирге ахчаларын банкда асыраргъа сюйгенлеге да къошулгъанды. Сёз ючюн, быйыл сентябрьни ахырында аны жылгъа он процент къошулурча салыргъа жарагъанды. Алай бла, вкладланы ёлчеми 50,3 миллард сомгъа жетип, жылгъа 21,3 процентге кёбейгенди.

Бирси жылладача, депозитлени 70 проценти энчи иеликлеге жетеди,-дейди Миллет банкны республикада бёлюмюню таматасыны орунбасары Балаланы Расул.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Шуёхлукъда бла бирликде келеди монглукъ

Жолоучулукъ

Полтава губернияда кёчген жыйырма жети элли юйюр 1885 жылда Пришибское станицаны къатында подполковник Андрей Цугуливеден жер сатып алгъандыла, элге да аны атын бергенди. Болсада 1890 жылда жамауатны тилеги бла анга Ново-Ивановское деп аталады. Алай бла бусагъатда Май районну бу элинде 2200-ден аслам адам жашайды. Мында иги кесек таулу юйюр барды, башха миллетлени келечилери да тюбейдиле.

Малкъар халкъ туугъан жерине къайтханда, Ново-Ивановскоеде биринчиле болуп Жаппулары бла Къартлыкълары орналгъандыла. Бюгюнлюкде уа Улбашланы, Аккёбекланы, Ёмезланы, Томайланы, Кючмезланы, Этезланы, Геккиланы, Созайланы, Биттирланы эм башха тукъумланы келечилери жашайдыла. Аланы арасында эки, юч юй салып, жерчиликде, малчылыкъда юлюшлерин тапханла да иги кесекдиле.

Кёлюбюзню жарытхан, сюйюндюрген тюбешиуле

Озгъан орта кюн «Заман» газетни редакциясыны келечилери эли администрациясында жамауат бла тюбешгенди, къалай жашау этгеннерин, жетишиммерин, жарсуларын сурагъандыла, газетибизни ишини юсюнден да хапарлагъандыла.

- Эсге сала айтсам, 2024 жылда «Заманнга» жюз жыл боллукъду. Ол малкъар халкъны къыраллыгъыны бир шартыды. Миллетге газет керекди, ол аны къыраллыгъыны белгисиди, ахшы адамларын, жетишиммерин, жарсуларын халкъча туура этген амалды.

Биогюнлюкде окъуучула бла байламлыкъланы жангы амалла бла къураугъа да уллу эс бурулады. Анга кёре газетни бетлери бла Интернетде - ВКонтакте бла Телеграмда эм электрон тюрлюсюнде да шагъырейленирге боллукъду.

Болсада бизге ани бла тынчайыш къалыргъа жарарыкъ тюйолдю, жазыучуланы санына къошаргъа, газетни тиражын кёбейтирге борч салынады. Ма ол умутда эл сайын барып, быллай тюбешиуле кёрап, элледе жашауну, адамланы юсленринден жазаргъа, аланы оюмларын сурагъа итинебиз.

Элде не ахшы хапарла болгъанын билирге, хунерли, билимли, уста, иш кёллю адамланы, юлгюлю юйюрлени юслеринден жазаргъа, жарсулары бар эселе, аланы да туура этерге къолубуздан келликди. Ол себепден сизни редакция бла тири байламлыкъ жюрютюрге чакъырама.

Бусагъатда элни почтасына кирип чыкъгъанма, ала газетге жазылгъанлагъа аны кюн сайын къоллары тапдырырча онг къурарыкъларын да айтхандыла, -дегенди жыйылгъанланы алларында сёлеше «Заман» газетни баш редактору **Къонакъланы Хасан**.

Эллилени бирлери уа ишден ычхынып тюбешиуге келалмагъандыла. Болсада бизге аланы бир къаууму бла жуугъуракъ танышырча ушакъ этгенбиз.

Томайланы Сафият эрттеден бери пенсияда болса да, иш кёллю, инсан тирилигин тас этмеген огъурлу тишириылладан бириди. Биринчи кезиуде ол Киргизиядан юйюрю бла Хабазгъа кёчгенди. Ново-Ивановкада уа баш иеси Томайланы Алий бла 45 жыл чакълы жашайдыла.

Биринчи кезиуде Сафият Хабазда ийнек сауучу болуп ишлеп тургъанды, Алий да 25 жылны «Ленинцы» колхозда урунгъанды.

Хасаниядан **Улбашланы Асият** да эрге чыкъгъандан бери баш иеси Магомет бла мында 1970 жылдан бери жашайдыла.

- Юйюр къурагъынчы, Терс-Къолда «Минги тау» кафени тамтасы болуп ишлегенме. «Ленинцы» колхозда да тахта кёгетле ёсдюрген бёлюмюнде жыйырма жылны урыннганма. Эрим да мында туаранда ёсдюрген фермада 45 жылны тракторчу болуп ишлегенди. Эки жаш бла эки къыз ёсдюргенбиз, бырысы да юйдегилидиле, насыплыдыла,- дейди Асият.

Жаппуланы Лейля да, эрге чыгъып, мында 1992 жылдан бери жашайды. Къарачай-Черкес республиканы къырал университети филология бёлюмюн бошагъандан сора, Жанхотияда сабий садны таматасы болуп тургъанды. Малкъар тилден устаз керек болгъанда уа, 2013 жылда биринчиден башлап тогъузунчу классгъа дери окъутханды. Ол кезиуде мектепге эллиден аслам таулу сабий жюрюгенди, алагъа оруслуда да къошулгъандыла. Болсада 2019 жылда, дерслени азайтхаларындан сора, устазлыкъны къоярга тюшгенди.

Толгъурланы Малик.

СОЛДАН ОНГНГА: Улбашланы Лариса, Жаппуланы Лейля, Кючмезланы Аминат, Томайланы Сафият, Улбашланы Асият, Кулчаланы Зухура.

Толгъурланы Малик юй бийчеси Галина бла Нальчикден Ново-Ивановскоеге кёчгенли эки жыл болады. Ол баш сыйтауларындан бирине жерде ишлерге, мал тутаргъа итиннгечин, бош турургъа сюймегенин айтады. Пенсияда болгъанлыкъгъа, фатарда тёрт мюйюшде ишсиз олтуралмагъанын да букъудрмайды.

Ол себепден жигитибиз арбазында бахча салады, юй къанатлыла Къысыха заманда энчи техника, билимли кадрла да алып, предприятияны айнытады. Чегемде эм Тырныауузда да жашау журтланы бла жолланы ишлегенди.

Тырныауузда ырхы келип улу халеклик салгъанда, ёз шахарына болушлукъ тапдырырча, тёгерек-башны тазаларча энчи техникасын ишлетип, улу къошумчулукъ этгенди. Ишиючюн ахча беребиз дегенлеринде, аны жайгъанды. Келир заманда уакъ малла сатып алыргъа умуту барды. «Къонакъ келсе, биширип аллына салырча, таулну халжарында малы болургъа керекди»,- дейди Малик.

Ол урунуу жолун Тырныауузда «Каббалкпромстройда» башлагъанды, эм алгъа мастер, ызы бла уа прораб болуп ишлегенди. Эльбрусда кёп магъаналы мекямланы къурулушун бардыргъанды. Ол санда Нейтрино обсерваториясы, микрорайонунда кёп фатарлы юйлени, альплагерьлени, турбазаланы, жолну эмда башха объектлени ишлегенди. Къырал бузулгъандан сора, иш табылмай, юйюрю бла Нальчикге кёчгенди. Жангы урунуу жерине артыкъ бюсюреметли, кеси «Генасу» деп кооператив ачады. Ол буруллукъ сунама. Жарсыугъа, айтхан этгенликге, аны бла киши юреширгге сюймейди.

Мени оюмума кёре, биринчи заманда малкъар тилден дерсге 1-чи – 4-чю классланы окъуучулары жюрюселе окъуна боллукъ эди. Ызы бла абаданыраклагъа да бир мадар табыллыкъ сунама. Устаз жокъду деген ол сылтауду. Керек болса, пенсияда болгъаныма да къарамай, биринчи кезиуню дерсле берирге хазырма, - дейди ол бизни бла къыса ушагъында.

Лейля юй башчысы Зулкъарний бла кёп къыз бла жаш ёсдюргенди, экисине да бийик билим алдыргъандыла. Жаш Майскийде поликлиникада ишлейди, къыз а Тырныауузда Абайлада эрдеди.

2019 жылда биринчиден башлап тогъузунчу классгъа дери окъутханды. Ол кезиуде мектепге эллиден аслам таулу сабий жюрюгенди, алагъа оруслуда да къошулгъандыла. Болсада 2019 жылда, дерслени азайтхаларындан сора, устазлыкъны къоярга тюшгенди.

- Сабийлеге малкъар тилден дерсле берилселе, бек иги боллукъ эди. Аны къайгысын эм алгъа атаанала кеслери этерге керекдиле. Ол заманда мектепни таматасы, администрацияны башчысы, министерствода эм башха ведомстволада да алмагъанын ёхтемленип айтады.

Пенсиягъа чыкъгъынчы, иги кесек заманны Нальчикде Суу ырысхыланы федерал агентствосуну бёлюмюню таматасы болуп тургъанды.

- Ишими бир заманда да уллу кёллюлюк бла этмегенме. Амал болуп бузукъулукъланы кетерирге кюрешгенме. Биюнда черек жагъаланы суу таламазча аслам эс бургъанма. Дагъыстанда ведомствону таматасы, ишиме асыры бек берилгеним ючюн, тырман окъуна зте тургъанды. Болсада мен тау жерле тозураргъа ёч болгъанларын, терк-терк ырхыла келип халеклик салгъанларын эсге салгъанма. Ишден кетеме дегенимде да, жиберирге унамай беш жыл чакълы тутханлары бусагъатда асыу кёрюнеди,-дейди ол кеси да.

Толгъур улу урунууну ветераныды эм иш кёллюлюгю бла жетишимлери ючюн кёп саугъагъа тийишли болгъанды. Ол санда Пётр Великийни орденине, «За доблестный труд» майдалгъа, КъМР-ни Парламентини, Правительствосуну, эм кёп тюрлю ведомствону сыйлы грамоталарына.

Малик Занкишиланы Галина бла бир жаш ёсдюргенди. Аны МЧС-де ишлей тургъанлай аскерде къуллукъ этерге чакъыргъандыла. Атасы, анасы да жаллары инсан борчун толтургъанына бек ёхтемленедиле эм аны ашыгъып сакълайдыла.

Ушакъ нёгерибиз жаш заманындан бери миллет газетни, «Минги-Тау» журналны да алгъанын билдиргенди. Болсада арт заманда, почтальон болмагъанына хатасындан, аланы заманында тапдырмагъанларын, аланы алыр ючюн Майский шахаргъа барыргъа кереклисин да айтып жарсыгъанды.

Ахырында жыйылгъанланы атындан бу жумушну тийишлисича тамамларча эс бурулурун тилегенди. Аны бла бирге мектепде малкъар тилден дерслени жангыртсала, ёз тилни сакълауда магъаналы атлам этиллигин да белгилегенди.

Ма аллай ахшы, иш кёллю, жарыкъ адамла бла тюбешгенбиз биз бу жолгъу жолоучулугъубузда.

Эл мюлк

Ново-Ивановское элде «Ленинцы» мюлк къуралгъанлы токъсан жылдан артыкъ болады. Кеси заманында аты битеу регионнга айтылгъан мюлк даражасын къырал тюрленнгенден сора да тас этмегенди, аны биогюнлюкде да бийикде тутады. Шёндю ол тынгылы ишлейди: анда мирзеу ёсдюредиле, малла тутадыла, сютден, этден ашарыкъла чыгъарадыла, ун тартадыла, ётмек биширедиле. Къысха айтханда, эл мюлкде битеу болгъан онгларын толусунлай хайырланырыгъа кюрешедиле. Кёп болмай биз аны башчысы Владислав Русс бла ушакъ этгенбиз.

«Битеу продукцияны малларыбыз берген сютден жарашдырабыз»

- **Владислав Гербертович, сиз бу мюлкге таматалыкъ этип башлагъанлы эки жыл болады. Ары дери уа къайда ишлегенсиз?**

- Предприятиягъа мен жангы адам тюйолме, тышындан келмегенме. Кесим да бу элденме.

Школну тауусхандан сора Къабарты-Малкъар къырал эл мюлк академияны «Зоотехния» бёлюмюн тауусуп, 1998 жылда бери къайтып, «Ленинцы» предприятияда зоотехник болуп орналгъан эдим. Ал кезиуде малланы бакъгъан фермада ишлеп тургъанма, артда тамата зоотехник, ферманы башчысы да болгъанма. Эки жыл мындан алгъа уа, ол кезиуде таматабыз Владимир Бердюжа ауушандан сора, айырылуп бардыгъын, коллектив мени мюлкню таматасына салгъанды. Ма алай, мен мында ишлегени жыйырма бла беш жыл толгъанды.

Урунуу жолум саулай да малчылыкъ бла байламлыды. Ол себепден сизни редакция бла тири байламлыкъ жюрютюрге чакъырама.

Бусагъатда элни почтасына кирип чыкъгъанма, ала газетге жазылгъанлагъа аны кюн сайын къоллары тапдырырча онг къурарыкъларын да айтхандыла, -дегенди жыйылгъанланы алларында сёлеше «Заман» газетни баш редактору **Къонакъланы Хасан**.

Эллилени бирлери уа ишден ычхынып тюбешиуге келалмагъандыла. Болсада бизге аланы бир къаууму бла жуугъуракъ танышырча ушакъ этгенбиз.

Томайланы Сафият эрттеден бери пенсияда болса да, иш кёллю, инсан тирилигин тас этмеген огъурлу тишириылладан бириди. Биринчи кезиуде ол Киргизиядан юйюрю бла Хабазгъа кёчгенди. Ново-Ивановкада уа баш иеси Томайланы Алий бла 45 жыл чакълы жашайдыла.

Биринчи кезиуде Сафият Хабазда ийнек сауучу болуп ишлеп тургъанды, Алий да 25 жылны «Ленинцы» колхозда урунгъанды.

Хасаниядан **Улбашланы Асият** да эрге чыкъгъандан бери баш иеси Магомет бла мында 1970 жылдан бери жашайдыла.

- Юйюр къурагъынчы, Терс-Къолда «Минги тау» кафени таматасы болуп ишлегенме. «Ленинцы» колхозда да тахта кёгетле ёсдюрген бёлюмюнде жыйырма жылны чыгъар заманларына жете турадыла, жаш адамла уа кёп жокъдула. Алай бу чурум къуру бизде угъай, битеу экономикада да барды.

Жаш адамланы бери чакъыргъан къыйынды. Нек? Бир жаны бла, алагъа иш хакъ аз кёрюнеди. Кёплери тюз ишге орналгъанлай кьадар ахча, ырысхы къоллу болургъа сюеди. Юлгюге кесими юсюмден айтайым – мени биринчи алгъан иш хакъым 350 сом эди. Алай ангылай эдим, жаш специалист болуп, манга быллай бир берирге керексиз деп къысаргъа эркинлигим болмагъанын.

Экинчи сыйтауну уа эл мюлкде урунуну даражасы тюшгенинде кёреме. Адамлагъа: «Сен къайданса, элденмисе, ийнек сауучу болупму ишлейсе?» - деп сорса, аны кёпле терсге окъуна тартыргъа боллукъдула. Жарсыугъа, элледе школлагъа барып сорсанг, сабийле эл мюлк бла байламлы этип алгъанбыз. Алай бир ай озгъандан сора, ол да, саулугъу къоймай, кетеди.

- **Ишчи жерле уа бармыдыла?**

- Водитель, агроном, зоотехник тюз биогюн окъуна керекдиле. Келир жаз башында энтта да адамла изленирикдиле.

Ишчиле табылмагъанына хатасындан, башха мюлкле аланы бир бирлеринден сыйырыргъа окъуна кюрешедиле. Бизде ишлей тургъан бир жашны, уллуракъ хакъ эмда жангы техника берликбиз деп, башха жерге чакъыргъан эдиле алгъараксыда. Айтханларын эттендиле, ол да ары кеттенине сокъуранмайды.

Биз а жангы келген ишчилеге юй сатып алыргъа болушабыз; ахча беребиз да, ол аны кёп жылланы ичинде аз-аздан къайтарыргъа боллукъду. Аны юсюне жукъ да къошмайбыз.

Иш хакъ дегенде, ол алай уллу тюйюлдю, орта ёлчеми отуз минг сомдан аз кёбюрекди. Тенгешдиргенде, бирледен азды, башхаланы къатында уа хатасы жокъду. Алай, ахчадан сора да, башха жаны бла онгдурургъа кюрешебиз.

- **Ол айтханыгъыз а неди?**

- Энди бу жаны бла мында хар нени да манга дери кийиргендиле. Мен а аланы сакъларгъа, учуз этмезге таукелме. Тирликни жыйгъандан сора, сёз ючюн, нартюхню, будайны ишчилерибизге учуз багъасы бла юлюшлерин чыгъарабыз. Бирлери анга малларын багъадыла, башхалары юсюне багъасын къошуп сатадыла, аны бла хайырын кёредиле. Байрам кюнледе, башха торлю къууанчлы кезиуледе сют, эт продукцияны да учуз багъасы бла беребиз.

- **«Ленинцы» чыгъаргъан къаймакъны татыуун кёпле биледиле. Бишлагъы да аллайды. Аладан башла не зат чыгъарасыз, не зат ёсдюресиз?**

- Кесибизни жерибиз жокъду, барын да администрациядан ортакъгъа алабыз. Ёсдюрген а: будай, арпа, нартюх, соя, кёк къудору, чёплеу. Будайны бла нартюхню бир кесегин сатхан да этбиз, къалгъанын а кесибиз хайырланабыз.

Дагъыда тирменибиз ишлейди: ун тартабыз, ётмек да биширебиз. Май районда талай билим берию организацияны эт, ётмек, сют бла жалчытабыз.

Талай жыл мындан алгъа жемиш бахчала кьурагъанбыз. Алмаланы къышха дери тутуп, алай сатабыз, шапталлагъа, эриклеге уа алыучула жеринде табыладыла.

Мюлкде шёндю сауулгъан 720 ийнек барды, ала 11-12 тонна сют бередине. Энтта да эки мингнге жууукъ бузоула, къунажинле, багъылгъан малла тутабыз. Сютню барын да кесибизде жарашдырабыз: къаймакъ, бишлакъ, сары жау, йогуртла чыгъарабыз. Энтта да бир гитче цехде къыйманы талай тюрлюсюн этебиз. Андан сора да, ётмек биширип сатабыз.

Битеу айтхан затларыбыз алгъын жылладан бери ишлейдиле. Бир жангы зат кьурагъанбыз деп айтырыкъ тюйюлме. Баш борчубуз производствону сакъларгъады.

- **Ишни къыйматы чыгъамыды, аны игирек этер онгланы сюземисиз?**

- Энди хау, хатасы жокъду. Сёз ючюн, ийнеклени къумалы тюрлюлерин жайыу иги хайыр кёргюзтеди. Мал ашланы качествосу, ёлчеми да ёседи, фермаланы ишлери къыйматлы болгъаны, жангы затланы хайырланып башлагъаныбыз да себеплик этеди. Илму жаны бла оюмла да болушадыла.

Ёсерге амал бармыды? Хау. Аны ючюн башха къумалы ийнекле тутаргъа керекди неда аланы санын кёбейтирге. Аллай онгубуз а жокъду. Предприятияда тёрт корпусда сегиз жюз мал орун барды. Ала бары да толупдула. Аны ючюн сауулгъан ийнеклени санын энтта да орунла ишлемей кёбейтирге амал жокъду. Анга уа кёп ахча изленеди. Дагъыда, айтханымча, ишчиле керекдиле.

Мирзеу ёсдюрюню юсюнден айтханда уа, быйыл аны къайры жыяргъа окъуна биламай тургъан эдик, ол асыры иги болгъанындан. Бек тирликли, «нартюхлю» жыл болгъанды деп, мен быйылгъы жылгъа алай айтама. Анга суу салгъан машиналарыбыз болгъаны да болушханды.

Быллай машиналаны энтта да бир ненчасын алыргъа керекди. Аланы уа жаланда бири 50 миллион сом турады. Артыкъ ахчабыз жокъду. Кёрейик, лизинг амал бла алалсакъ бир кесегин.

- **Къыралдан а болушлукъ кёремисиз?**

- Хау, къырал субсидияла бла къысыха заманда энчи техника, билимли кадрла да алып, предприятияны айнытады. Чегемде эм Тырныауузда да жашау журтланы бла жолланы ишлегенди.

Тырныауузда ырхы келип улу халеклик салгъанда, ёз шахарына болушлукъ тапдырырча, тёгерек-башны тазаларча энчи техникасын ишлетип, улу къошумчулукъ этгенди. Иши ючюн ахча беребиз дегенлеринде, аны бек иги билеклик этеди. Биз къызыл къыр къумалы ийнеклени жайыу бла кюрешебиз, къырал аны ючюн да береди ахча. Сют ючюн да келедиле субсидияла. Дагъыда мирзеу ёсдюрюуге, аны сатыугъа да.

- **Сатыу а къалайды?**

- Жарсыуна тюйюлдю. Биз продукциябызны «Натуральные продукты из Ново-Ивановки» деген ат бла сатабыз. Ол белгилиди, адамла аны биледиле, сюйюп аладыла. Арт кезиуледе анга ушаш этип, кеслерини продукцияларын сатханла да чыгъып башлагъандыла. Кимледиле ала, билмейме, алай ол шарт бла чыгъаргъан ашланы качествосу иги болгъанын кёргюзтеди. Аны бла байламлы «Заман» газетни окъуучуларына да айтыргъа сюе эдим: «Натуральные продукты из Ново-Ивановки» деген ат бла абери алып, аны татыуна ишекли болсагъыз, бизге сёлешигиз.

Бишлакъ этиучю цехни ишчилери.

Тамата уа къуру анга угъай, мюлкню хар несине да терен тюшюнюрге керекди. Кесигиз билгенигизча, «Ленинцы» кёп жаны бла ишин бардырады. Бизде битимчилик, малчылыкъ бёлюмле, бишлакъ, сары жау, къыйма жарашдырыгъан цехле, ун тартхан тирмен, гитче къурулуш бригада, автогараж, котельнялагъа къараргъан ишчилени къаууму бардыла. Андан сора уа сатыу-алыу бла да кюреширге керекди. Алгъын тамата хар нени да жик-жиги бла биле эди, мен да аллай болургъа, ол ызны тутаргъа кюрешеме.

- **Ишчиле бла онгуугъуз къалайды?**

- Мында юч жюз чакълы бир адам урунады. Жайда энтта да ишчиле чакъырыучубуз. Адамларыбызны аслам кесеги орта жыл санлыладыла. Специалистлени кёбюсю пенсиягъа усталыкъланы сагъынырыкъ окъуна тюйюлдюле.

Къалай тюрлендирирге боллукъду аны, къаллай бир заман керек боллукъду, билмейме аны. Мен оюм этгеннге кёре, къол бла ишлеген усталыкъланы хазырлаугъа къырал биогюнлюкде тийишлисича эс бурмайды.

Юлгюге энтта да бир шарт келтирейим. Бир жыл мындан алгъа мен, адамла излеп, къонашу регионлада вузлагъа окъуна сёлешгенме. «Келсинле, сынам алсынла, ал кезиуде жашар жер да берибрис», - деген эдим. Ийнан сен, бир адам окъуна сёлешип сормагъанды.

Украинадан къачхынчылагъа деп, быллыр Нальчикде вакансияланы ярмаркасына барама. Хау, къатыма келип, соргъанла, ызы бла телефон бла сёлешгенле да болгъандыла. Артда не тюрлю ишге да алыгъыз деп, жаланда бир абадан киши келген эди да, аны къара ишчи

Кесибизни эки тюкенибиз барды: бири мында элдеди, экинчиси уа Майский шахарда базарны ичиндеди. Дагъыда ыйыкъ сайын Нальчикде ярмаркагъа тёрт машина жиберебиз. Бирле продукциябызны бери келип аладыла, ызы бла тюкенлеринде сатадыла.

- **Аш-азыкъланы качествосуна уа сакъмысыз?**

- Энди былай бек махтаныргъа да сюймейме, алай хау, качествону эм башына салабыз! Аны керти, таза сютден этген женгил тюйюлдю. Жалгъан продукцияны уа, сёз ючюн, битим жаула, башха керексиз затла къошулуп этилген дейим, аллай затланы жарашдырыгъан женгилди, ала бузулмай кёп сакъланадыла кеслери да.

Башында айтханымча, битеу продукцияны кесибизни ийнеклерибиз берген сютден этебиз. Ол кёп эсе, продукция да кёп болады, аз болса, ол да азды.

Келир жылда «Честный знак» белгини салып башларыкъбыз. Ол да болушурукъду жалгъан продукциядан кери болургъа.

Къысхасы – иш ма алайды. Продукциябызны юсюнден айтырыкъ неда тарыгъырыкъ зат болса, арсарсыз бизге сёлешип къоюгъуз.

- **Къайсы ишде да чурумсуз болмайды**...

- Мени бек жарсытхан – ишчиле азлыкъ этгениди. Бу жумушну биогюн окъуна къолгъа алыргъа керекди.

Кёп болмай телевизорда эл мюлкню юсюнден бир бериуге къарайма. Анда бу бёлюмде кимле жетишмегенини юсюнден айта эдиле. Он усталыкъны сагъынадыла. Бешинчи жерде ким эди, билемисиз? Сюрюучю! Сейир-тамаша, ары адам табылмазлыкъ юннге жетерикбиз деп кимни эсине келлик эди...

Аллай жарсыу бизде да барды. Тюз шёндю окъуна агрономла, механизаторла, башха ишчиле да керек болгъанлай турадыла. Аны сагъышын къырал этмей боллукъ тюйюлдю. Алгъын кезиуледеча, бюджет бёлюмде окъучан жаш адам эки жылны ичинде уо усталыкъда урунурча этерге керек эди.

- **Тамблагъы кюннге таукел къарайминсиз?**

- Шёндюгю дунияда тамбла не боллугъун, къаллыгъын ойлагъан къыйынды. Кёп зат бек бегъа болгъанды: тыш къыралладан келген техника, алагъа керек затла. Бизникиле да артха къалмайдыла, багъалагъа къоша барадыла. Къуру олтусгъа окъуна бу кюзде ол нечик кётюрюлген иди. Къыйналгъанбыз, керти айтайым. Анга этилген къоранчланы хатасындан, продукцияны багъасы да кётюрюллюкдю.

Къалай-алай болса да, мен таукелме. Ишлейбиз къолубуздан келгинча, сагъышла бла кёкде учуп айланмайбыз, алай ахшы умутларыбызны да унутмайбыз.

Бетни басмагъа **КУРДАНЛАНЫ Сулейман** бла **УЛБАШЛАНЫ Мурат** хазырлагъандыла.

Юйретиуле

Бюгюннгю кюнде эмда изленнген дерсле

КъМКъУ-ну педагогика колледжинде окъутуу, юйретиу иш тийишли даражада болгъанын барыбыз да билебиз. Бу жол да «Кавказны кёп культуралы дуниясы» деген ат бла бардырылгъан мастер-классха къарай, ол затха дагъыда бир кере шагъат болгъанбыз. Аны уа бу окъуу юйню преподаватели Сакима Пошолова хазырлагъанды.

Ол, Кавказны халкъларыны адет-тёрелерини юсеринден айта, алада таматагъа, тиширыугъа сый-намыс берген, къонакъ алыу, хар неде да марданы къаты тутуу деген-

ча затлагъа уллу магъана бергенлерин чертгенди. Устаз аланы тиллери къайсы къауумлагъа киргенлерин да билдиргенди. Малкъар, къумукъ, тюрк тиллени тамырлары бир болгъанын да эсгертгенди.

Мастер-классны кезиюнде педагогика колледжни окъуучулары кеслерини тиллеринде – малкъар, къабарты, къумукъ, чечен, тюрк – назмула окъугъандыла, ашны къалай ашаргъа, сакъларгъа керек болгъаныны юсюнден да айтылгъанды. Жаш адамла кеслерини белгилерин ачыкъ къол аязларында келтиргендиле. Ачыкъ къол аяз а адамны сауут-сабасы болмагъанын, мамырлыкъны, таза ниетлиликни белгиси болгъанын кёргюзтгенди не заманда да. Шёндюгю жашауда бу затла адамлагъа бек керек болуп тургъанын да белгилегендиле ала.

Хар миллетни культурасында энчилиги болгъанлыкъгъа, ол кеси къазанында къайнап турса, айныгъан, байыкъгъан да этерик тюйюлдю. Ма аны юсюнден билдирирге сюйгенди ол кюн усталла эмда мастер-классха къатышханла. Айтыргъа керекди, ахырында ала бырысы да жыйылып, уллу той къурагъандыла.

Сакима Валерьевнаны мастер-классы жаш адамлагъа окъутуу эмда юйретиу ишни къалай бардырыргъа кереклисин кёрюргге эмда ангыларгъа аламат онг бергенди. Бу проектни, юйретиу магъанасындан сора да, жаш тёлюню бир бирге жуугъуракъ этерге мураты болгъанды да, ол толгъанды.

Жаш тёлюге – хайырлы онгла

Кёп болмай Къабарты-Малкъар къырал университети студентлери эм преподавательери, ол санда ишлерин энди башлагъан предпринимательле, «Предпринимательская Точка кипения» проектни чеклеринде «Бир тюрлю иш бла кюрешип башларча проектни магъанасы» деген лекциягъа тынгылагъандыла эм «Кесинги ишинги башларча къыралдан грант къалай алырыгъа боллукъду?» деген темагъа жораланнган сынауну ётгендиле.

Алай бла эки кюнню ичинде стратегиялы башламчылыкъла жаны бла агентствону эксперти, педагогика илмуланы кандидаты Ляна Лиева жаш адамлагъа грантланы бла субсидияланы юсюнден толу хапар билдиргенди.

Илму техника башламчылыкъланы эм тохтасуз билим бериу департаментини таматасы Махийланы Танзиля да ПТК проектни юсюнден айтханды.

- КъМКъУ «Предпринимательстволукъ жаны бла университетни технологиялы платформасы» деген федерал проектге къатышхан алтмыш вузну тизмесине киреди. Аны бла байламлы анга къатышханла НТИ платформаны специалистлеринден методика болушлукъ эм эсгертиуле да табадыла. Бир къауум жылны бу жаны бла университет ахшы жетишимле болдургъанлай турады. Кёошакъ халда курсланы ётгенле (аланы мингле бла санаргъа боллукъду), предпринимательстволукъ жаны бла ахшы билим алгъандыла.

Мында, эм алгъа, адамгъа бизнеси бир тюрлюсюн сайларгъа болушадыла. Анга кёре ол жолун белгилейди эм муратларына жетерге итиненди.

Башхала уа, билимлерин ёсдюргенден тышында, кеслерине жангы онгла ачадыла. Тынгылаучуланы араларында бизнес бла кюрешип башлагъан студентле да аз тюйюлдюе.

Бюгюнлюкде, жангы излемлеге келиширча, специалист тохтаусуз билимин ёсдюргенлей турургъа тийишлиди. Ол жаны бла университет школучуланы башлап абаданлагъа дери себеплик тапдырады,- негенди Танзиля Тахировна.

Бу жол тренингге къатышхан студентлени асламысы педагогика, психология эм физкультура-спорт институтну келечилеридиле. Аны таматасы Ольга Михайленко окъуучуланы бу жаны бла билимлерин ёсдюрюргге онглары болгъанына бек къууаннганды.

Ол айтханнга кёре, грант берген конкурсланы хайыры бла жаш тёлю проектлерин жашауда бардырыргъа онг

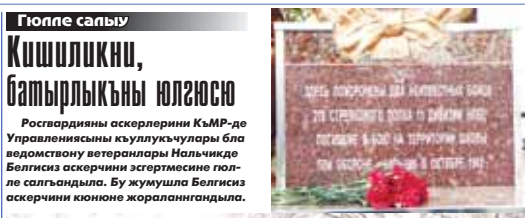

Гюлле салыу

Кишиликни, батырлыкъны юлгюсю

Росвардияны аскерлерини КъМР-де Управлениясыны къуллукъчулары бла ведомствону ветеранлары Нальчикде Белгисиз аскерчини эсгертмесине гюлле салгъандыла. Бу жумушла Белгисиз аскерчини кюнюне жораланнгандыла.

НКВД-ны 278-чи мараучу полкуну 11-чи дивизиясыны аскерчилери Уллу Ата журт урушда Нальчикни къоруулау сермешледе шахарны эркинлиги ючюн жан бергендиле. Аладан экиси 9-чу школну арбазында къарындашы къабырда басдырылыпдыла эмда аланы атлары биогюн да белгисиздиле.

Жыйылыугъа къатышханла республиканы къоруулагъанланы жигитликлерини юсюнден айтхандыла, аланы хурметине бир минут шумсуз тургъандыла эмда эсгертмеге гюлле салгъандыла.

- Белгисиз аскерчини кюню – Ата журтубуз ючюн къанларын-жанларын аямагъанлагъа бла урууну белгисиди. Аланы батырлыкълары шёндюгю тёлюлеге кишиликни, жигитликни юлгюсюдю. Аланы атларын эсде тутуу барыбызны да сыйлы борчубузду,- негенди ведомствону ветеранларыны советини башчысы отставкадагъы полковник Руслан Хужоков.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Къайгъырыу

Газетни аскерде жашларыбыз да аллыкъдыла

Адам туугъан жеринден узакъда жашаса, жуукъларына, юйюне, таулары на, жырына, тилине тансыкъ болады. Аны эсге алып, бюгюнлюкде газетлеге, журналлагъа жазылыу баргъан кезиуде, кьолайлары болгъан жашларыбыз болушун, бир къауумлагъа эс тапдырдыкъ. Бюгюнлюкде энчи аскер операция бардырыла тургъан жерде аскер борчларын толтура тургъан таулу жашланы да унутмадыкъ.

Республиканы аскер комиссариаты бла оноулашып, анда тургъан жашларыбызы туугъан журтларындан хапарлы болурча, «Заман» газетге жаздырдыкъ. Аланы ары тапдырып турлукъла уа аскер комиссариатны офицерлеридиле. Газетге республикадан тышында жаздырыр онг болмагъаны ючюн аскерде къуллукъ этген жашларыбыз «Заманны» алыр ючюн, алай этейик, ден келишген эдик.

5 декабрьде КъМР-ни аскер комиссары подполковник Дмитрий Пахомов бла тюбеп, он газетге жазылгъан квитанцияны, Алафайланы Алимни, кесими китапларымы да бердим.

Ол энчи аскер операция ётген жерлеге терк-терк бара туруучуларын айтды, газетле иелерине жете турлукъларына да ышандыды Дмитрий Юрьевич. Биз ахшы муратларыбызы бла кёлленип, аскерчилерибизге кьолубуздан келгенича болушабыз. Жашларыбыз юйлерине хорлам бла кьайтып, газетни мында да алып турурларына ышанабыз.

Кертиди, быйыл газетге жазылыу акъырын баргъанын айтырчады. Келигиз, ол жумушха уллу кёллю болмайыкъ.

АБУ улу А.

СУРАТДА: Мамайланы Алий КъМР-ни аскер комиссары Д. Пахомовха аскерчилеге жибериллик газетлени квитанцияларын бла китапланы берген кезиу.

Тилекле

Жарсытхан соруулагъа къаралады

Къабарты-Малкъарны Регионнга оноу этиу арасы (ЦУР) бир ийыкъны ичинде тёрт жюзден аслам соруугъа къарагъанды. Аланы асламысы «Telegram», «Одноклассники», «ВКонтакте» социал сетьледе кётюрюлген «Инцидент менеджмент» системаны амалы бла жарашдырылгъанладыла.

Сагъынылгъан соруулану кёбюсю, хар замандача, социал къоруулау, жашау журткоммунал мюлк, тийрени игиленди рию, жолланы тапландыры, саулукъ сакълау эм башхала бла байламлыдыла. Аланы хар бирине специалистле тынгылы къарап, профильерине ийге тийишли ведомстволаргъа билдиредиле.

Алгъа заманда жууап берилирча иги кесек заманны сакъларгъа тюшгени кёллеге тап болмагъанды. Энди уа, орта эсеп бла алып айтханда, бир сагъатдан кёпге созулмагъаны ишни бютюн жетишимли бардырыргъа онг тапдырады.

Жети кюнню ичинде специалистле жууаплы ведомствода бла бирге Кременчуг-Константиновскоеде Советская, Псынабода Шекихачева, Шалушкада Юанова орамлада эм Псыгансууда да таза суу бла жалчытырча мадар этгендиле.

Прохладныйде Боронтова орамда эркинликсиз къуралгъан кир-кипчик тёгюлген жер кетерилгенди, Терекде да Карашаева орамда кече жарыкъ болурча жумуш тамамланнганды.

ЦУР «Жарсытхан соруула» рубриканы чеклеринде Россейни Пенсия фондуну бла социал страхованиясыны республикада бёлюмюню таматасы Николай Баков бла тюзюнлей эфир бардырыгъанды. Аны чеклеринде тюзюнлей халда адамла соруула бергендиле. Аланы асламысы социал тёлеуле бла байламлы болгъанды. Кьонакъ аланы кимле, кьачан эм къаллай ёлчемде алыргъа боллукъларын да ангылатханды.

Регионнга оноу этиу ара сагъынылгъан кезиуде социал сетьледе кётюрюлген жарсыулагъа аслам халда эс бургъан муниципалитет къурамланы бла регион ведомстволаны эсеплерча тёрели рейтинг да ётдюргенди.

Эсеплени чыгъарырдан алгъа соруулану къаллай бир заманны ичинде тамамланганларына, тынгылы толтурулгъанларына эм башха шартлагъа да эс бурулгъанды. Алай бла бу жол биринчи жерге КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосу тийишли болгъанды. Экинчи, ючюнчю жерлеге Урнуу эмда социал къоруулау, Жарыкъландырыу эмда илму министерствола чыкъгъандыла. Муниципалитетни юсюнден айтхан, биринчи жерлени Нальчик бла Бахсан шахар округлану администрациялары алгъандыла. Бахсан бла Терк район экинчи бла ючюнчю жерлededиле.

Быллай тинтиуню магъанасы толтуруучу власть органла бла жер-жерли самоуправленияланы ишлерине багъа бичергеди эм власть бла жамааутны арасында байламлыкъны айнытыргъады.

Андан сора да, КъМР-ни Башчысыны Администрациясы бла ЦУР «Учреждениялана эм иги къырал пабликлери» деген конкурсну эсеплегендиле. Анга кёре «ВКонтакте» сетьде биринчи жерге «Нальчикни библиотекалары» чыкъгъанды. Ол конкурсну бар изленлерине келишгени ючюн диплом бла саугъа къоллу болгъанды.

Эсге сала айтсакъ, Регионнга оноу этиу ара офис халда ишлемейди, «Инцидент менеджмент» бир тюрлю соруугъа зс бурурча, ол социал сетьлени биринде жазылыргъа керекди. Ол санда жарсытхан соруу тынгылыракъ ачыкъланса игиди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Жамааут

Кемчиликле кетерилликдиле

МЧС-ни регионда Баш управлениясыны таматасы ич службаны генерал-майору Михаил Надежин Россейни Президентини Къабарты-Малкъарда приёмныйинде адамланы сорууларына къарагъанды.

Инсанланы приёму алгъадан жазылыу бла бардырылгъанды. Ол кюн жарсыуларын эм соруулары айтып тёрт адам келгенди, ала От тюшюуге къажау федерал службаны бёлюмлерине ише кирию эм бусагъатда ведомствода урунгнганланы башчылыкъ этген къауумгъа алыу бла байламлы болгъандыла. Хар бирини тилегине кёре эки жанын да ыразы этерча оноула чыгъарылгъандыла.

Женгил атлетика

Улупхачылыкъгъа къажау эришиуле

«Спорт улутхачылыкъгъа къажауду» деген чакъырыу бла женгил атлетикадан Нальчикде эришиу бардырылгъанды. Анга 2008-2014 жыллада туугъан 60-дан аслам спортчу къатышхандыла, ала 30 эм 300 метгре чабыуда, узунлукъгъа секириуде сынашхандыла.

Кеслерини жыл сан къауумларында алчы жерлеге Улбашланы Таира, Къаладекланы Саид бла Элина, Тежаланы Алихан, Гочияланы Шамил бла Амиля, Азаматланы Алим, Ёзденланы София, Бичеккуланы Тамила, Кючюкланы Артур, Багъатырланы Лорианна, Отарланы Камилла, Газаланы Амелина, Жолаланы Лаура, Насталану Камила, Темир Мамбетов, Салима Ваниева эм башхала чыкъгъандыла, деп билдиредиле республиканы Спорт министерствосундан.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Саулукъ

Санаторийле эсепдедиле

Къабарты-Малкъарны Курортла эм туризм министерствосуну келечилери саулукъ ючулеу учреждениялада халны дайым эсепде тутадыла, бу жол ала тинтиулени «Долина Нарзанов» санаторийде бардырыгъандыла.

Санаторий Долинскде орналыпды. Учреждение юч мекямдан къуралады, алада бир кереге 227 адамны сыйындырыргъа боллукъду. 2023 жылны аллындан башлап мында саулукъларын беш минг чакълы инсан ючюлегендиле, алагъа 160 ишчи къарагъанды.

Мында багъыуну кёп тюрлюсю жалчытылынады: гидропатия, массаж, багъыу физкультура, физиотерапия, ингаляцияла, фито-терапия, балчыкъ суула, озонотерапия, лимфодренаж, кьанны лазер бла тазалау эм башхала. Сюйгенле азот-термал минерал суу бла бассейнде жюзаллыкъдыла. Ашхана эки залдан къуралады, солугъанланы юннге юч кере сыйлайдыла. Сора, багъыу процедураладан тышында, мында республиканы ариу жерлерине жолоучулукъла къураладыла, маданият ингирлеге барыргъа да онг барды, деп билдиредиле ведомствону пресс-службасындан.

Билдириу

Туризмни айнытыуну амаллары

Чеченни ора шахары Грозныйде 16 декабрьде «The Local» кьонакъ юйде экинчи кере «Ачыкъ Кавказ – 2023» деген кёрмюч къураллыкъды, аны мураты туризм бёлюмде регионланы араларында байламлыкъланы тохташдырыуду, ишчилени хазырлауду эм аланы усталыкъларын ёсдюрюуду.

Кёрмючню чегинде ишчи тюбешиуле бла маданият программа боллукъдуа. Республикада туризмде къаллай онглары болгъанын кёргюзтюрюкдюле, жыйылгъанла туризм жаны бла айымрмалы экспертлени лекциялярына тынгыларыкъдыла. Миллет тепсеу, жырчы къуурлыкъ концерт кёргюзтюрюкдюле, аш-суу чыгъаргъана да продукциялары бла шагъырейлендирликдиле, аш этиу мастер-классла ётеррикдиле, шахарны ариу жерлерине жолоучулукъла къураллыкъдыла.

Андан тышында, кёрмюче келгенлеге кеслерини продуктларын кёргюзтюрча битеу керекли оборудование берилликди. Анга къатышыуну юсюнден соруулары болгъанла 8-928-088-75 -93 номерге сёлеширге боллукъдуа, деп билдиредиле республиканы Курортла эм туризм министерствосундан.

Къоркъуусузлукъ

Къыйын болумгъа хазырлыкъда

Къыйын болумлада ишлеу от ёчюлтюучуледен мычымай терк эм тюз оноула этге билиуелерин, кюч-къарыу жаны бла да хазырлыкъда туруулярын излейди. Нек дегенде аланы байламлыкъда ишлей билгеннлери бла от тюшгенде адамланы жашауларын эм мюлклерин сакълау къысха байламлыдыла.

Анга кёре къутхарыучулагъа юйрениуде дайым къураладыла. Бу жол усталыкъларын 19-чу от ёчюлтюу-къутхарыу бёлюмню келечилери ёсдюргендиле. Тютюн къуршоулап, зат кёрюнмеген жерде ишлегенде хазырлыкъларын тинтирча аланы маскаларына энчи монтаж скотч жабышдырылгъанды. Ала чырмаулары болгъан жерледен ётерге, жалгъан халда ачыгъанны чыгъарыргъа керек эдиле. Салынгъан жумушну толтургъанда от ёчюлтюучюле быллай болумлада апчымагъанларын, бир бирлерин ангылап ишлеллыкъларын да кёргюзтгендиле.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зульфия.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жуааплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи – 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82.
Жуааплы секретарь – 40-03-24.
Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылыу – 42-37-94.
Энчи корреспондент – 42-68-72.
Операторла – 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмеге боллукъдуа. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материаллана авторлары кеслери жуааплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5–6 бет) кёпюю алмайды.

Газет Связьны, информация технологиялары эмда асламы коммуникацияланы ишлери жаны бла (федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени иелерине тандыгъы ючюн КъМР-ни почта связьны федерал Управлениясы жуааплыды.
Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жуааплыды.
Телефон: 42-69-34

Газет ийыкъда юч кере чыгъады – **геююрге, орта, шабат** кюнледе.

Номерге графикге кёре
19.00 сагъатда кьол салынады.
20.00 сагъатда кьол салынгъанды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Байсыланы Марзият – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жуааплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида (1,2-чи бетле), Геляланы Валентина (3,4-чю бетле) – корректорла.

Тиражы 1435 экз. Заказ № 2665
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электрон почта:
elbor_50@mail.ru